

Novel·la Pere Antoni Pons

CRÍTQUES

A València, en temps de

Amb *Bulevard dels Francesos*, Ferran Torrent (Sedaví, 1951) s'ha endinsat en la València de principis dels 60 per construir el relat d'un món deprimit i convuls, marcat per les ferides encara sagnants de la Guerra Civil i per la grisor asfixiant, violenta, d'un règim dictatorial que, si bé aleshores ja havia de començar a fer front a les primeres demostracions de força serioses d'alguns sectors antifranquistes -les vagues dels miners d'Astúries, les maniobres en la clandestinitat del Partit Comunista, les manifestacions estudiantils-, encara mantenia intactes tot el seu poder i tota la seva capacitat de repressió.

Els seguidors de Torrent no quedaran gens decebutos. Al contrari. A la novel·la, si els passa com a mi, tindran la impressió gratificant de trobar-hi, compendiats, la majoria dels espais socials i dels gèneres literaris que l'autor ha tractat o ha conreat al llarg de la seva trajectòria. Hi trobaran, vull dir, l'evocació, amb un deix autobiogràfic, de la pròpia infantesa en un poble de l'Horta (com ja feia a *Gràcies per la propina*), una investigació criminal amb lladres i serenos (com les que apareixen a les seves novel·les diguem-ne policiaques) i, finalment, una reflexió sarcàstica, decebuda, sobre la València contempo-

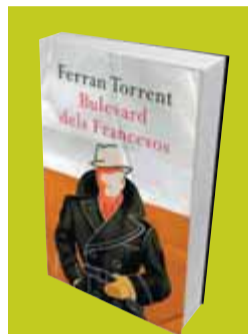
rània (amb punts en comú amb la que va oferir a la trilogia formada per *Societat limitada*, *Espècies protegides* i *Judici final*).

Ara bé, Torrent és un novel·lista poc o gens acomodaticí, i no s'ha conformat a reprendre algunes de les seves fórmules d'èxit garantit i fer-ne un poti-poti més o menys dissimulat, sinó que les ha reu-

L'obra de Torrent està escrita amb una prosa efectiva i electrizant

tilitzat per donar la seva particular visió d'un tema fins ara inèdit (o present només d'una manera molt tangencial) en la seva obra: la influència estructural del franquisme -intoxicació ideològica, manipulació moral, terrors íntims- en la societat valenciana.

Per tal d'oferir una imatge d'aquell món i d'aquella època tan rica i tan vasta com fos possible, Torrent ha elaborat una populosa galeria de personatges, molts dels quals funcionen com representacions -tirant a arquetípiques, però,

Bulevard dels Francesos

Ferran Torrent
Columna
Barcelona, 2010
Preu: 21,90 euros
Pàgines: 408

tanmateix, complexes, gens ni mica maniquees- dels diversos bàndols ideològics en lliça i de les diferents actituds (crueltat, complicitat immoral, resignació poruga, esperit de sacrifici, ganes altruistes de combat) amb què, segons els casos, la gent va suportar la dictadura, o bé va plantar-li cara, o bé va aprofitar-se'n.

Narrada en primera persona des del present per un personatge que va assistir sense participar-hi als esdeveniments que formen el gruix de la història, el protagonista de la novel·la, el que fa de nexa d'unió entre les diferents trames, és Josep Baixauli, fill d'un maqui que fou abandonat a la seva sort pels seus superiors comunistes. Generós i noble, obsessionat pel record heroic del pare, i comunista com ell, Josep està disposat a sacrificar el que faci falta per destruir el règim franquista i avançar cap a una societat justa i igualitària. La seva actitud d'idealista expeditiu i temerari, però, el du a mostrar el seu desacord amb l'estratègia contemporitzadora del Partit, cosa que el deixa en una situació difícil.

Com sempre passa en la novel·lística de Torrent, l'autenticitat dels personatges, la versemblança del que viuen, pensen i desitgen és un dels indiscutibles punts forts de *Bulevard dels Francesos*. De tots els que, a banda de Josep, hi apareixen, els

Narrativa Jordi Capdevila

La llengua salvadora dels avis

Sense dubtes, complexos, ni matisos, sense demanar perdó, amb un llenguatge directe, ric, viu i plenament dialectal del nord, deixant anar veritats pel broc gros i amb tot l'entusiasme i l'humor possibles, l'escriptor Joan-Daniel Bezonoff proclama solemnement als quatre vents la seva identitat catalana.

I el que és més important: argumenta la seva decisió seguint tots els camins de la seva vida que el van portar a fer-se un apòstol de la seva

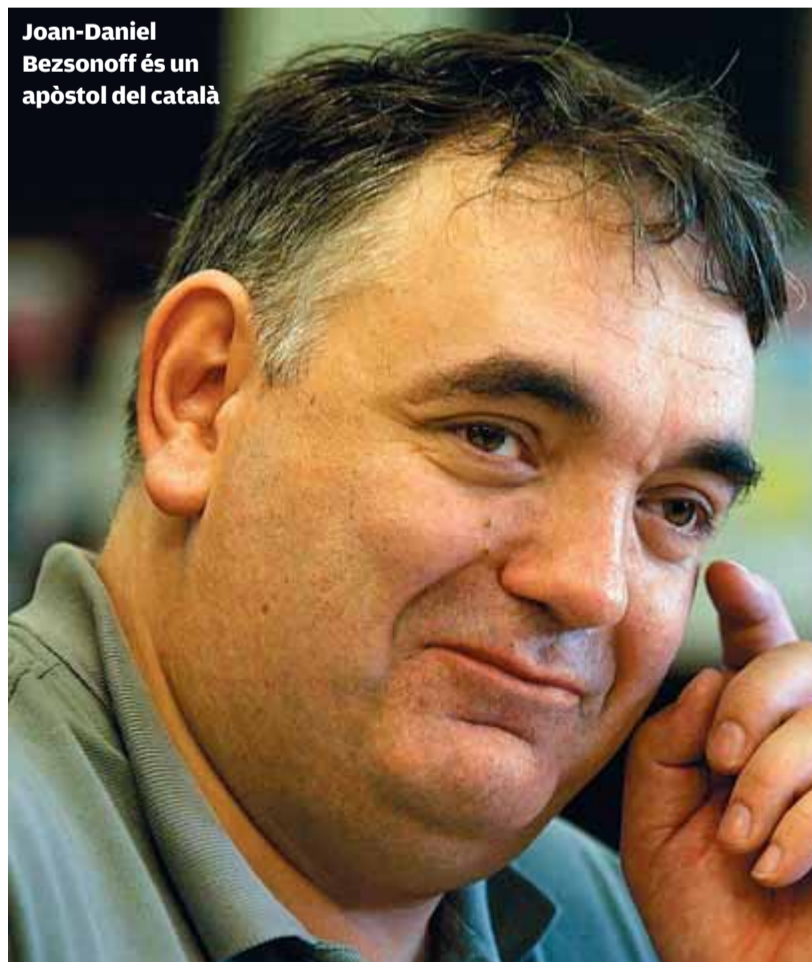
llengua i cultura. No hi falten ni els llibres que el van influir, ni els prohoms que el van convèncer, ni els escriptors catalans i amb altres llengües que l'han seduït literàriament. Tampoc no ignora tots els esforços lingüístics fets per aprendre el castellà, el rus, el romanès i l'occità, idiomes que domina, i que també van contribuir a decantar la seva definitiva opció lingüística i cultural.

"Com el meu país de butxaca, em migparteixen dues llengües, dues històries, dues propagandes, dues me-

mòries", diu Bezonoff. Una és la francesa, mamada a la infància a l'escola i amb els pares, i que ja li va escapar *la grandeur* que tant l'estar-rufa al seu llibre *Una educació francesa*. L'altra, la catalana. Ell mateix confessa que el va "catalanitzar del tot el servei militar", un fet que també ha passat a molts catalans del sud.

Però els que coneixem la seva obra i vida, sabem que també li té robat el cor la llengua i la història russes, que amb tanta devoció va exaltar en *Els taxistes del tsar*, on

Joan-Daniel Bezonoff és un apòstol del català

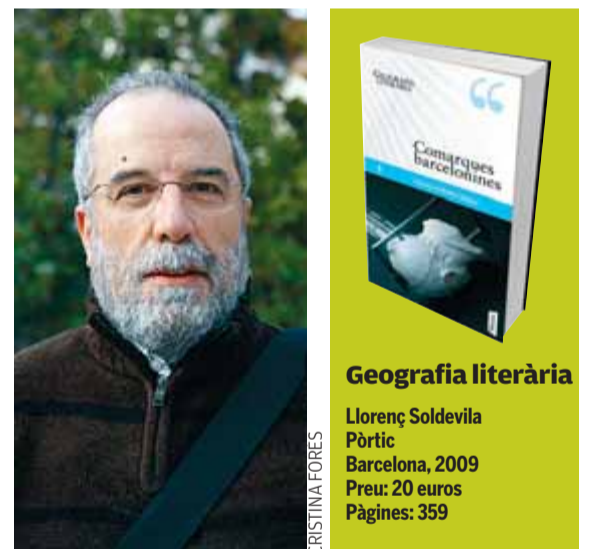

Assaig
D. Sam Abrams

Un atlas literari

Qualsevol que hagi seguit la trajectòria de Llorenç Soldevila (a la foto) coneix la seva afecció pels *itineraris literaris*. Soldevila ha resseguit amb lupa els paisatges que van inspirar Maragall, Verdaguier, Pla, Porcel i Martí i Pol. I ara ha engegat un projecte ben ambiciós en el terreny dels vincles entre topografia i literatura: la confecció d'un autèntic atlas literari en deu volums que ha de recórrer tot el territori de parla catalana. Acaba de sortir el primer volum d'aquesta magna obra, titulada *Geografia literària*, en una edició elegant, àgil i profusament il·lustrada. El volum està dedicat a 10 comarques *barcelonines*: Alt Penedès, Anoia, Bages, Baix Llobregat, Berguedà, Garraf, Maresme, Osona i Vallès.

Cada secció del llibre està encapçalada per un mapa que situa les poblacions de les quals es parla en el text. Els indrets emblemàtics de cada població estan representats de tres maneres diferents: fotografies recents en color, textos descriptius que revelen la importància dels indrets, i fragments d'obres literàries, en vers i prosa, estretament vinculades a l'entorn.

Geografia literària

Llorenç Soldevila
Pòrtic
Barcelona, 2009
Preu: 20 euros
Pàgines: 359

Geografia literària té dues finalitats clares: vol ser una guia que ens esperoni a recórrer el país i una contribució decisiva a la construcció del país a partir de l'explicitació de la profunda unió entre territori i cultura, sobretot cultura literària.

Com passa amb tota obra d'aquesta magnitud, existeixen certes errades que comprometen la qualitat d'aquest primer volum. Per exemple, hi ha afirmacions incorrectes, com titllar l'obra de Lluís Solà de poeta "predominantment conceptual i d'idees". Hi ha faltes de tacte i de gust, com la insistència excessiva en el suïcidi de Gabriel Ferrater. Hi ha exclusions, com el fet de no citar Pere Calders en parlar de Sant Cugat o no parlar més extensament de l'obra d'Eugeni d'Ors vinculada a la zona del Penedès i el Garraf o deixar totalment de banda el vincle profund entre Albert Ràfols-Casamada i l'Anoia o no esmentar el Molí Paperer de Capellades o no evocar Josep Grau i Jofre en relació amb Manlleu i Vic. O l'incomprensible fet de bandejar autors com ara Dionisio Ridruejo i José María Valverde que van escriure textos molt significatius sobre paisatges catalans. També és una pena que es projectin imatges massa tòpiques d'autors com Víctor Balaguer que justament necessiten revisions importants. I finalment, s'abusa del recurs fàcil d'omplir buits amb autors prolífics com Verdaguier i Pla.*

Franco

Ferran Torrent
presenta una novel·la
ambientada en la
València dels anys 60

que tenen un protagonisme més destacat són Felo i Teresa –joves amics de Josep, també militants comunistes descontents-, Vicente Rodrigo –cap de la Brigada Político-social, encarnació de totes les misèries i maldats de la dictadura-, Sebastián Piñol –un honrat comissari de policia que gestiona com pot el xoc entre les seves conviccions catòliques i la impietat gens evangèlica del règim al qual serveix-, Rafel Puig –un antic mestre d'escola per a qui l'ètica és molt més important que la ideologia-, i el Messié –un lladre de guant blanc que per mala sort es veu enredat en un crim que esquitxa alguns membres significatius de l'alta societat-. Difícilment el ventall d'humanitats –caràcters i conviccions- podria ser més complet.

Fent gala d'un ofici i d'una destresa narrativa que ja ningú no gosa regatejar-li, Torrent ha muntat una novel·la –plena de diàlegs enginyosos, escrita amb una prosa efectiva i electrizant- en què la intriga sociopolítica, les exaltacions ideològiques, els dilemes ètics i els drames personals depenen els uns dels altres i s'influeixen mútuament. Això, naturalment, transmet al lector una poderosa impressió de credibilitat i de complexitat, com si la novel·la de Torrent fos, no un relat històric qualsevol, sinó un tros de vida recuperada, rescatada de l'oblit. Molt notable.*

JORDI GARCIA

JOSEP LOSADA

narrava la seva dèria per recuperar la memòria del seu avi patern. Tant és així, que els dos idiomes naturals del seu blog a la xarxa són el català i el rus, sense deixar de banda els seus articles en francès i en les altres llengües que domina.

Però a *Un país de butxaca* deixa molt clar que "sense els meus avis no sabia català. Potser l'hauria après pel meu compte amb llibres i discos. Ara parlaria com un robot, el català del *Digui, digui* amb un reclam francès. Vaig aprendre la llengua de la meua gent a la cuina, sota un parador de cassoles immemorials i en companyia de sitrells d'oli, d'un porró comprat a Andorra i del Sagrat Cor d'un pelegrinatge a Lorda".

I és aquesta parla rica, profunda i genuïna dels seus avis materns, ben amanida amb girs encara més dialectals i

adobada amb la seva dèria lectora de la millor literatura catalana de tots els temps, la que usa Bezsonoff per explicar la seva conversió total al catalanisme. Si hi afegim aquella alegria seva per explicar les coses, la seva vida arrauxada, que li agrada tant difondre, i el seu seriós i profund sentit de l'humor, el lector es troba davant d'un llibre amè, que es llegeix amb la intensitat d'una bona novel·la, amb la passió per conèixer vells mots i expressions encara ben vius de l'idioma i amb la seguretat que el somriure i la rialla seran ben presents al seu rostre en tot el llibre.

I amb un conclusió optimista: el català és una llengua en què es pot fer tot el que li doni la gana a qui li doni la gana. Com a l'autor del llibre. Que no és poca cosa, amb la pressió que pateix del seu mateix entorn.*

Un país de butxaca

Joan Daniel Bezsonoff
Empúries
Barcelona, 2010
Preu: 18 euros
Pàgines: 139